

Вісник

ЖИТИ У ГАРМОНІЇ З ПРИРОДОЮ!

КАРПАТСЬКОГО БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА

РЕГІОНАЛЬНА ЕКОЛОГІЧНА ГАЗЕТА

№4 (78)

ЛИПЕНЬ-
СЕРПЕНЬ 2019 р.

Заснована
у 2006 році

Розповсюджується
безкоштовно

У КБЗ ВІДБУЛИСЯ УРОЧИСТОСТІ ДО ДНЯ ПРАЦІВНИКА ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОЇ СПРАВИ

ВІДЛУННЯ СВЯТА

Уже десятирочний рік поспіль колектив Карпатського біосферного заповідника святкує своє професійне свято.

Так, 4 липня розпочалося святкування в актовій залі КБЗ із вітального слова автора цих рядків. У промові зазначалося, що природа КБЗ – невід’ємна частина природного комплексу Карпат, вона відновлює здоров’я, зцілює та несе красу. Нині Карпатський біосферний заповідник налічує 288 висококваліфікованих працівників, із яких більше половини – це Служба державної охорони. За 50-ти річну історію функціонування, заповідник досяг значних успіхів та високих результатів у природо-заповідній справі.

Нині наша установа займає площу 58035,8 га, з яких букові праліси площею 20985,5 га, що занесені до переліку об’єктів Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО та перебувають під особливою охороною. Важливо, що завдяки наполегливій роботі науковців, у 2017 році заповідник підтвердив свій міжнародний статус, створивши транзитну зону біосферного резервату площею 136,9 тис. га. У результаті Карпатський біосферний резерват сьогодні охоплює площу 195 тис. га.

Дуже добрий поступ зроблено у поглибленні співпраці адміністрації заповідника з територіальними громадами, органами місцевого самоврядування та місцевої влади. У 2019 році завдяки злагоженій роботі спеціалістів заповідника та підтримці Мінприроди України, 15 територіальних громад, що розташовані в зоні діяльності КБЗ, отримають понад 29 млн грн земельного податку. Ми успішно завершуємо розроблення нового проекту організації території та матеріалів лісо- і землевпорядкування. Завершився виступ привітаннями на адресу колективу установи й оголошенням «святкового» наказу та вручення грамот кращим працівникам заповідника.

Далі до слова було запрошено голову міста Рахова Віктора Медвідя. «Ваше свято особливе, адже ви зберігаєте для нащадків найбільш цінності світу. Щиро дякуємо та низький вам уклін від усієї громади міста», – сказав міський голова. Також Віктор Васильович вручив грамоти та подарунки працівникам КБЗ. Привітати своїх колег прийшов і майор Йосип Бундзяк, який тепер є в.о. військового комісара в Рахівському районному військовому ко-

місаріаті. У своїй промові він сказав: «Наші структури дуже схожі, оскільки ми охороняємо територіальну цілісність, а ви природні багатства». І побажав колективу наснаги та успіхів у роботі та вручив грамоти.

Наприкінці автор цих рядків, від імені колективу, щиро подякував усім за привітання та запросив відвідати демонстраційне форелеве господарство заповідника, де відбулося продовження святкової програми.

Микола РИБАК,
в.о. директора КБЗ, заслужений
природоохоронець України.

ПРО ДЕРЖАВНУ ПРОГРАМУ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ КАРПАТ НА 2020 – 2022 РОКИ

● АКТУАЛЬНЕ

За час своєї діяльності Карпатський біосферний заповідник став міжнародно визнаною природоохоронною, науково-дослідною установою. Вніс вагомий внесок у збереження природних екосистем та сталого розвитку Карпат, створення екологічної мережі та розвитку природно-заповідної справи в Україні. За природоохоронні успіхи біосферний заповідник, єдиний в Україні, чотири рази нагороджений Радою Європи Європейським дипломом.

Чимало зроблено для популяризації стратегії сталого розвитку та імплементації її ідей в українських Карпатах. Так, у 1995 році, нами розроблена і опублікована концепція створення спеціальної еколого-економічної зони «Рахів». Далі за фінансової підтримки Фонду розвитку Карпатського регіону Інститут регіональних досліджень НАН України розроблено необхідний пакет документів для створення такої зони. Рахівська районна рада та ради базового рівня схвалили цей Проект. За дорученням Президента України Кабмін ухвалив поста-

нову «Про державну підтримку Комплексної програми еколого-економічного та соціального розвитку гірської Рахівщини», яка є важливим кроком на шляху до створення спеціальної еколого-економічної зони «Рахів».

А на міжнародній науково-практичній конференції «Карпатський регіон і проблеми сталого розвитку», яку ми організували з нагоди 30-річчя створення Карпатського заповідника, в резолюції записано: «З метою створення міжнародного правового поля в галузі збереження природи та соціально-економічного розвитку

країн Карпатського регіону, урядом цих країн розробити і ухвалити Карпатську конвенцію сталого розвитку».

Завдяки зусиллям уряду України Польща, Румунія, Сербія, Чорногорія, Словаччина, Угорщина та Чехія, на 5-й пан’європейській конференції Міністрів охорони навколишнього середовища «Довкілля для Європи» (травень, 2003 р.) у Києві, підписали Рамкову конвенцію про охорону та сталий розвиток Карпат.

на 2-й стор.

ТРИ ОБ’ЄКТИ ЗАПОВІДНИКА ОТРИМАЛИ МІЖНАРОДНЕ ЗНАЧЕННЯ

● ВІДЗНАКИ КБЗ

Озірний-Бребенескул, Печера «Дружба» і Долина нарцисів ім. професора В. Комендаря Карпатського біосферного заповідника отримали сертифікати Конвенції про водно-болотні угіддя, що мають міжнародне значення (Рамсарської конвенції).

Офіційне вручення сертифікатів нових водно-болотних угідь міжнародного значення відбулося 29 серпня, на засіданні Координаційної ради з питань збереження, збалансованого використання та відновлення водно-болотних угідь України.

До Переліку водно-болотних угідь міжнародного

значення загалом внесено 11 нових водно-болотних територій в Україні. Зокрема, три охороняються на території Карпатського біосферного заповідника.

Урочище Озірний-Бребенескул є високогірним водно-болотним угіддям, що лежить на південних схилах

на 2-й стор.

У КБЗ ВІДКРИЛИ – «ВОДОСПАД ЗДОРОВ’Я»

● АТРАКЦІЇ

25 липня відбулося урочисте відкриття нового туристичного куточку «Водоспаду здоров’я». Цей прекрасний природний об’єкт, створений із метою оздоровлення містян та гостей Рахова, інфраструктура довкола якого облаштована спільними зусиллями Рахівської міської ради та Карпатського біосферного заповідника.

Розпочалися урочистості з освячення гірського потічка, що здійснили три священнослужителі. Далі з промовою виступив міський голова Віктор Медвідь, який сам практикує загартовування холодною водою. Він привітав усіх та сказав: «Сьогодні приємне

свято в місті Рахові. Про цей об’єкт ми давно мріяли, адже основна цінність життя – це здоров’я. І тепер рахів’яни та гості міста мають можливість випити гірської

на 2-й стор.

В ЧИ Л И С Я ЗАХИЩАТИ ОЗООНОВИЙ ШАР

● ТРЕНІНГИ

Є речі, про які ми чуємо щодня, але насправді мало про них знаємо. Одна з таких тем – це озоновий шар. Так, 28 серпня, на центральній садибі Карпатського біосферного заповідника відбувся тренінг «Захистимо озоновий шар!» за підтримки проекту ПРООН-ГЕФ «Підвищення рівня обізнаності з питань захисту озонного шару та запобігання змінам клімату – національний внесок у виконання Монреальського протоколу», Державної екологічної академії післядипломної освіти та управління і Партнерської мережі «Освіта в інтересах сталого розвитку в Україні».

Учасниками стали представники Природно-заповідного фонду Закарпатської області та Київського Національного природного парку «Голосіївський» і представники освітніх закладів та громадських організацій Рахівського району.

Відкрив захід в.о. директора КБЗ, заслужений природоохоронець України Микола Рибак. Він привітав усіх присутніх та сказав: «Я приємно вражений, що для проведення такої цікавої події ор-

ганізатори вибрали саме біосферний заповідник». Микола Петрович виступив із презентацією, де розповів про територію установи, біорізноманіття флори і фауни, основні завдання заповідника щодо збереження букових пралісів, які включені до Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО та про результати стосовно розширення території

на 2-й стор.

ПРО ДЕРЖАВНУ ПРОГРАМУ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ КАРПАТ НА 2020 – 2022 РОКИ

на 1-й стор.

її, а також протоколи до неї «Про збереження та стале використання біологічного та ландшафтного різноманіття» (2009 р.), «Про ста- ле управління лісами» (2012 р.) та «Про сталий туризм» (2017 р.) ратифіковано Законами України, які нині, на жаль, практично не виконуються. Тому, знову ж таки, за нашою пропозицією, в Указі Президента України від 21 листопада 2017 року №281/2017 «Про додат- кові заходи щодо розвитку лісо- вого господарства, раціонального природокористування та збере- ження природно-заповідного фон- ду» доручено Кабінету Міністрів України забезпечити реалізацію положень Рамкової конвенції про охорону та сталий розвиток Кар- пат та Протоколів до неї.

Чимале значення для гірських населених пунктів, які розташо- вані в зоні діяльності біосфер- ного заповідника, має й реалі- зація актів Президента та Уряду України щодо питань збереження української ділянки об'єкта Всес- вітньої спадщини букових пралі- сів та їх благоустрою й сталого розвитку населених пунктів у зоні його розташування. Так, до при- кладу, завдяки цьому вдається розв'язувати надзвичайно важ- ливі соціально-економічні пробле- ми в регіоні, зокрема відкрито рух пасажирського потяга за маршру- том Київ–Рахів, розпочато робо- ти із капітального ремонту та ас- фальтування автодоріг, що ведуть до Угольсько-Широколужанських пралісів та до інших ділянок Кар- патського біосферного заповід- ника. Виділяється державне фін- ансування, як це передбачено Розпорядженням Кабінету Міні- стрів України «Про затвердження плану заходів щодо забезпечен- ня сталого розвитку і благоустрою гірських населених пунктів украї- нської частини українсько-словаць- ко-німецького природного об'єкта Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО «Букові праліси Карпат та давні ліси Німеччини» від 10 вересня 2014 року №819-р та Розпоря- дженням Кабміну «Деякі питання збереження української частини природного об'єкта Всесвітньої

спадщини ЮНЕСКО «Букові пра- ліси і давні ліси Карпат та інших регіонів Європи» та сталого роз- витку прилеглих до нього тери- торій» (від 21 листопада 2018 р. №892-р), для «будівництва кана- лізаційних мереж, мереж центра- лізованого і нецентралізованого водопостачання в м. Рахів» тощо.

Нагадаємо також, що за нашим клопотанням, Верховна рада Украї- ни, ще у 2002 році ухвалила рішен- ня «розробити та внести на розгляд Верховної Ради України, до 1 лип- ня 2003 року Державну комплексну програму сталого розвитку гірських районів України», яке до нині так і не виконано. В той же час, попри відсутність необхідного фінансу- вання, адміністрація Карпатського біосферного заповідника, самотуж- ки забезпечила виконання одного з пунктів цієї ж Постанови щодо бу- дівництва еколого-освітнього цен- тру в «Центрі Європи».

У цьому контексті надзвичай- но важливим є нещодавно вида- ний Президентом України Воло- димиром Зеленським Указ «Про розвиток регіону українських Кар- пат». Яким «З метою стимулюван- ня соціально-економічного роз- витку, підвищення інвестиційної привабливості, розбудови рекре- аційного, туристичного та етно- культурного потенціалу регіону українських Карпат», зобов'язано Кабінет Міністрів України: затвер- дити у двомісячний термін Держ- авну програму розвитку регіону українських Карпат на 2020- 2022 роки. З урахуванням Концепції розвитку гірських територій украї- нських Карпат, і по-друге, перед- бачати у проектах Закону про Держ- авний бюджет України на 2020 та наступні роки видатки, необ- хідні для реалізації Державної програми розвитку регіону украї- нських Карпат на 2020-2022 роки. З цього приводу, з метою реалі- зації Розпорядження Кабміну України від 21 листопада 2018 р., №892-р «Деякі питання збе- реження української частини при- родного об'єкта Всесвітньої спа- дщини ЮНЕСКО «Букові праліси і давні ліси Карпат та інших регіо- нів Європи» та сталого розвитку прилеглих до нього територій», до Закарпатської ОДА, з прохан-

ням запропонувати до проекту цієї Програми пункти, які би передба- чали, формування в межах Хуст- ського, Тячівського, Рахівського та Міжгірського районів Марамо- роського транскордонного україн- сько-румунського еколого-турист- ичного вузла. Також створення спеціальної еколого-економічної зони «Закарпатська Гуцульщина» і проведення реконструкції ділянки залізниці на дистанції Рахів – українсько-румунський держав- ний кордон, протяжністю в 20 км. й відновити рух історичних паса- жирських потягів за маршрутом Рахів – Будапешт – Прага. Орга- нізувати залізничне пасажирське сполучення між станціями Рахів – Клуз Напока (Румунія) та Рахів – Ужгород.

Продовжуючи, провести від- будову зруйнованого в роки Дру- гої світової війни, автомобільного моста через р. Тиса та відкрити міжнародний пункт пропуску че- рез українсько-румунський дер- жавний кордон Ділове (Україна) – Валя Вішеулуй (Румунія); ко- регування проектно-кошторис- ної документації та будівництво в Карпатському біосферному за- повіднику, на гірському курорті Кваси, Міжнародного навчально- дослідного центру збереження бу- кових пралісів, еколого-освітньої роботи та сталого розвитку. Також державну підтримку спорудження у м. Рахів Закарпатської області Музею та міжнародного молодіж- ного центру збереження гуцуль- ської культури. Та спорудження у селі Лазещина на території КБЗ «Центру сходження на гору Го- верла». Важливим кроком для розвитку територіальних громад, які розташовані у зоні діяльності установити інших національних природних парків, стало запро- вадження, за нашою ініціативою, сплати установами природно-за- повідного фонду до місцевих бю- джетів земельного податку. Як ре- зультат, наприклад, у 2019 році, лише КБЗ сплатить 15 громадам Рахівського, Тячівського та Хуст- ського району, понад 29 млн грн.

Федір ГАМОР, заступник директора КБЗ, доктор біологічних наук, професор, заслужений природоохоронець України.

ТРИ ОБ'ЄКТИ ЗАПОВІДНИКА ОТРИМАЛИ МІЖНАРОДНЕ ЗНАЧЕННЯ

на 1-й стор.

найвищих в Україні гір: Го- верли, Бребенескула, Гутин- Томнатика, Пожижевської та Брецула. Угіддя містить гус- ту річкову мережу, гірські олі- готрофні болота, чотири озе- ра та кілька малих озерців. Серед них найвисокогірніше озеро Українських Карпат Бре- бенескул, що розташоване на висоті 1801 м н.р.м. Саме тут є чисельні витоки потоків, які дають початок річці Тиса.

Долина нарцисів розта- шована в заплаві р. Хустець, правої притоки Тиси. Тут сформувалися лучно-болотні комплекси, що є унікальни- ми у Європі. Водно-болотне угіддя відіграє важливу роль у пом'якшенні наслідків повеней, а також у забезпеченні якісною питною водою населені пун- кти, розташовані нижче за те- чією. Оскільки водою накопи- чує велику кількість опадів та

води, що надходить від танен- ня снігу у водозбірному басей- ні. Особливою цінністю цієї те- риторії є наявність останньої на континенті значної за площею рівнинної популяції рідкісного високогірного виду – нарцису вузьколистого, який зберігся тут із льодовикового періоду.

Печера «Дружба» – це унікальне підземне утворен- ня з флюктуаційним водним режимом і найбільша печера в Українських Карпатах. Вод- но-болотне угіддя є оселищем для низки ендемічних видів безхребетних, деякі з яких ві- домі лише з цієї печерної сис- теми, і сховищем для 14 видів кажанів, зокрема, під час їх- ньої зимівлі. Водно-болотне угіддя відіграє важливу роль у пом'якшенні й попередже- нні повеней, оскільки тут на- копичується велика кількість талих вод.

Микола ВОЛОЩУК, завідувач ботанічної лабораторії КБЗ, кандидат біологічних наук.

У КБЗ ВІДКРИЛИ – «ВОДОСПАД ЗДОРОВ'Я»

на 1-й стор.

води та зануритися в холодний потічок, щоб оздоровитися».

А в.о. директора Карпат- ського біосферного заповід- ника Микола Рибак наголо- сив: «Створення умов для відпочинку людей на тери- торії заповідника є пріоритетним завданням для адміністра- ції. Цей чудовий «Водоспад здоров'я» є черговим прикла- дом, як можна власними си- лами у співпраці з місцевою владою, без великих проєк- тів, створити привабливий рек- реаційний об'єкт. Це добрий приклад для подальшого рек- реаційного облаштування території у всіх природоохо- ронних науково-дослідних від- ділень заповідника, оскільки таких місць у нас багато».

Також прозвучали подяки майстрам, працівникам місь- кої ради й колективу та адмі- ністрації КБЗ. Віктор Васильо- вич першим занурився у воду та запросив усіх охочих.

Наприкінці присутніх час- тували смачним бограчем, який приготував завідувач Му- зею екології гір та історії при- родокористування в Україн- ських Карпатах Ігор Кальба.

Олександра БУДЛЯНСЬКА, провідний редактор редакційно-видавничого відділу наукових і науково- популярних видань КБЗ.

ВЧИЛИСЯ ЗАХИЩАТИ ОЗООНОВИЙ ШАР

на 1-й стор.

установи і співпрацю з тери- торіальними громадами. Також було згадано, що нещодавно три об'єкти на території КБЗ ви- знані водно-болотними угіддями міжнародного значення Рамсар- ською конвенцією. А наприкінці він подякував за організацію по- дії та побажав успіхів.

Деякі слів сказали викла- дачі тренінгу Наталія Пустовіт, завідувач кафедри методоло- гії освіти для сталого розвитку Державної екологічної акаде- мії, кандидат педагогічних наук і Ольга Пруцакова, провідний науковий співробітник лабораторії позашкільної освіти НАПНУ, кандидат педагогічних наук. Та- кож запросили до слова Оксану Турок, вчительку біології Рахів- ської ЗОШ І-ІІІ ст. №1 та коорди- наторку тренінгу в місті.

Програма була дуже насиче- ною. Розпочали викладачі з цікавої гри, щоби познайоми- тись з аудиторією. Далі учасники розгадували кросворд на тему озонового шару. Практикували гру «Плітка», яка в жартівливій формі вчить завжди апелювати до першоджерела. Порівнюва- ли відеоролики про озон та їхню доступність для глядачів. Гово- рили багато про озоновий шар та його охорону і про стерео- типи щодо цієї теми. Потім усі випробували свої акторські здібності в грі «Теледень», де

кожна з груп мала представити своє шоу на різні теми стосов- но охорони довкілля. Не менш пізнавальним було «колесо вра- жень», де всім учасників одно- часно малювали відповіді на за- питання про озоновий шар. Це завдання дає змогу викладачу визначити темпераменти учас- ників за їхньою поведінкою. На- прикінці за допомогою графічних тестів, учасники перевіряли за- своєні знання та обговорювали все почуте за день.

З презентаціями виступили також Ірина Санковська, методист, викладач Науково- методичного центру ІППО Київського університету імені Бориса Грінченка та Анастасія Позіхайло, експерт Партнерської мережі «Освіта в інтересах сталого розвитку в Україні», провідний фахівець відділу екоосвіти НПП «Голосівський». Але найприємніше чекало тоді, коли вручали сертифікати, а

до них цінні подарунки: ігри, книжки, корисні матеріали тощо.

День пролетів надзвичай- но швидко, насичено та у ве- селій атмосфері. Крім здобутих знань, учасники познайоми- лися між собою та обмінялися до- свідом. Також приємно, що вже вдруге за короткий період часу саме на базі Карпатського біо- сферного заповідника відбувся такий захід, адже в травні цьо- го року Державна екологічна академія проводила курси під- вищення кваліфікації для май- стрів лісу та фахівців із екоос- віти і рекреації. Важливо те, що тепер вчителі та екоосвітники, які брали участь у тренінгу, поши- рюватимуть знання у формі ці- кавих екологічних ігор та інтер- активних занять серед школярів, у такий спосіб виховуючи нове покоління екологічно свідомих громадян. А це, отже, робити- ме наш світ кращим!

Олександра БУДЛЯНСЬКА.

● ЗА УЧАСТІ КБЗ БІБЛІОТЕЧНИЙ ЗАХІД НЕ ОБІЙШОВСЯ БЕЗ ЗАПОВІДНИКА

У липні у читальному залі Рахівської центральної районної бібліотеки відбувся – День інформації «Мелодія живих струн карпатської душі», який Карпатський біосферний заповідник активно підтримував.

Розпочала дійство ведуча, бібліограф Рахівської ЦРБ Марія Яворенко, яка повідомила про мету заходу та ознайомила з його програмою. Зокрема, у рамках події було підготовлено народознавчу годину, «бібліофреш», літературні композиції та подорож.

Народознавча година «Їхні імена прославили наш край» була присвячена знайомству з поетом Рахівщини Олексієм Калько та поетом, прозаїком, публіцистом, драматургом Прикарпаття Ганною Попович. Олексій Петрович коротко ознайомив присутніх із своєю біографією та продекламував декілька власних віршів про рідний край. Поет родом із Харківщини, але доля привела його на Гуцульщину. У Рахові працював вчителем географії у місцевій школі. Рахівщина йому так сподобалася, що він залишився тут проживати. Нині пенсіонер. Написав понад 100 віршів.

Ганна Попович народилася в селі Поляниця, що на Івано-Франківщині, розповіла, що після одержання атестата про середню освіту закінчила Тернопільський педінститут. Нині вчителькою в місцевій школі с. Яблуниця. Друкувалася в часописах «Молодь Закарпаття», «Комсомольський прапор», «Ровесник», «Народна Воля», «Яремчанський вісник», в альманасі «Купаль-

ська злива» й антології «Літоплин над Бистрицею». Вивчає звичаї, традиції гуцулів, співавтор майже 20-ти дисківальбомів, учасниця багатьох міжнародних гуцульських фестивалів. Володарка 7-ми дипломів лауреата, медалей, багатьох грамот та цінних подарунків. А потім пані Ганна майстерно подекламувала декілька власних віршів та виконала низку українських пісень.

Поетичну композицію про рідий край «Лиш тут я можу мріяти й любити» прочитав член клубу за інтересами «Співрозмовник» Мирон Білінкевич, який у кінці заходу ще й розвеселив присутніх гуморесками гуцульської поетеси Оксани Іонаш-Тодер. Літературну подорож «Душа у творчості моєї» до 95-річчя від дня народження письменника, перекладача, публіциста Володимира Ладича та 80-річчя

Петра Часто, вдало організували шкільний бібліотекар Рахівської ЗОШ І-ІІІ ст. №1 Марія Ворохта та завідувачка краєзнавчим сектором Рахівської ЦБС Магдалина Романюк.

Завершився захід знайомством із новинками краєзнавчої літератури «На книжкових сторінках по рідному краю», яке підготували працівники методико-бібліографічного відділу Анна Зварич та Марія Яворенко.

Авторка цих рядків презентувала для згаданих поетів та бібліотеки новий номер Всеукраїнського екологічного науково-популярного журналу «Зелені Карпати» та регіональної екологічної газети «Вісник КБЗ», які видає Карпатський біосферний заповідник. Загалом, подія виявилася надзвичайно інформативною, емоційною та справила позитивне враження на присутніх. Як і «бібліофреш», який провели на вулиці і всі перехожі мали можливість до нього долучитися.

Богдана МОСКАЛЮК,
начальник редакційно-видавничого відділу
наукових та науково-популярних видань КБЗ.

БАРД-ПЛЕНЕР-ТАБІР «МУЗА КАРПАТ»

У липні в мальовничому селі Богдан відбувся бард-плєнер-табір «Муза Карпат». Організували музичну подію Рахівське районне товариство Всеукраїнського об'єднання «Гуцульщина», яке очолює Іван Беркела, а співорганізатором виступив Карпатський біосферний заповідник. Захід відбувся на базі приватної садиби «Олеся». Учасниками стали 50 людей, із яких музиканти, художники, фотографи та глядачі з Харкова, Києва, Одеси, Сум, Дніпра, Кам'янського, Хмельницького, Львова та Броварів.

Бард-плєнер-табір «Муза Карпат» був створений для популяризації нашого краю та для спілкування й обміном досвідом між творчими людьми: бард-музикантами, художниками, фотографами, поетами й письменниками.

Почесним гостем став народний артист України Володимир Смотрицький, автор і керівник монотئاتру «Кут» у місті Хмельницький. В один із днів він провів творчу зустріч з учасниками табору. Також серед відомих бардів були: Сергій Рудь, Юрій Філіпов, Микола Ютушій і Сергій Рижковський.

Відкриття почалося із розпалювання ватри. Кожного дня методом жеребкування проводилися творчі зустрічі з бард-музикантами. Упродовж табору із 6 на 7 липня учасники святкували Івана Купала. Був проведений конкурс на кращий вінок із польових квітів, у якому взяла участь уся жіноча половина табору.

Під час перебування на Рахівщині гості відвідали багато цікавих місць, які для них розробили та організували працівники відділу рекреації та сталого розвитку Карпатського біосферного заповідника. За буклетом «Тури вихідного дня КБЗ», учасники побачили: Історико-краєзнавчий музей ім. С. Ключуряка (сmt Ясі-

ня), Церкву Вознесіння Господнього (Струківську), водоспад Труфанець, інформаційно-туристичний центр «Кевелів», мінеральне джерело – Буркют (у с. Кваси), Бункер Лінії Арпада (с. Розтоки), злиття Чорної й Білої Тиси. Також учасники табору побували: в інформаційно-туристичному центрі «Центр Європи», Колибі-музеї (с. Ділове), Географічному центрі Європи, на найвищому підвісному мості (р. Тиса, с. Ділове), демонстраційному форе-левому господарстві КБЗ, Скле-лі Коханця (с. Костилівка) і в Музеї екології гір та історії природокористування в Українських Карпатах.

Нашкор.

● ЕКООСВІТА ЕКОЛОГІЧНІ ЗАХОДИ ДО ПРОФЕСІЙНОГО СВЯТА

Напередодні Дня працівника природно-заповідної справи на центральній садибі Карпатського біосферного заповідника проведено захід для учнівської молоді різної вікової категорії з Київщини.

Юні екскурсанти оглянули експозиції Музею екології гір та були задіяні в екологічних іграх. Як завжди, знайомство розпочалося зі знаменитого «шишкофону»-мікрофону, діти називали свої імена, асоціюючи себе з улюбленими тваринами.

Далі гостям установи було продемонстровано загадковий мішечок, вміст якого потрібно було відгадати, засовуючи в нього руку. Звичайно, на початку всі налякалися, думаючи що в мішку щось «бридке» – жучки, ящірки, змії. Та згодом діти переконалися, що нічого страшного там не було, крім природних матеріалів, таких як шишка, горіх, каштан та жолуді. Цікаво було спостерігати загадкову реакцію дітей, але виявляється, що такі ігри їм дуже сподобалися. Тож наступним завданням було наосліп відгадати запах духмяних карпатських трав, із чим молодь також справилася дуже швидко.

Щоби діти не нудьгували, працівники заповідника задіяли їх в іграх-рухавках та

естафетах. Найбільше учням сподобалось уявляти себе лісовими звірятами, котрих, за допомогою елементів пантоміми, вони по черзі демонстрували один одному.

Наприкінці заходу екоосвітні підготували для молодих відвідувачів квест «Різноманітна флора Карпатського біосферного заповідника». Його завданням було знайти на території дендропарку названі об'єкти і вклеїти їх у відповідну до назви колонку на листку. І з таким, здавалося б, не легким завданням, молоді та енергійні природолюбці впоралися дуже швидко. Всі потрібні рослини віднашли і правильно розклали на свої місця. Між командами хлопців і дівчат із завданням швидше впоралися дівчата, що їм принесло купу радості та задоволення. Власне, такі активні екологічні ігри дуже позитивно впливають на формування гармонійних взаємин молоді з природою.

Ельвіра АНГЕР,
провідний фахівець відділу
екологічної освітньо-виховної роботи КБЗ.

КВЕСТ ДО МІНЕРАЛЬНОГО ДЖЕРЕЛА

До Дня працівника природно-заповідної справи на центральній садибі Карпатського біосферного заповідника відбулося заняття з екоосвіти із групою студентів Києво-Могилянської академії.

Студенти-другокурсники спеціальності «Екологія» познайомилися з основними поняттями еколого-освітньої роботи, після чого взяли участь у природничому квесті до мінерального джерела в урочищі Буркют.

Квест складався з двох завдань. Першим завданням було на маршруті знайти рослини, що названі у першій колонці, та прикріпити відповід-

но у відведені віконечка другої колонки таблиці. Паралельно, другим завданням було знайти заховані конверти з запитаннями у місцях, які попередньо були зазначені на карті та відповісти на них.

На жаль, теплий літній дощ трішки завадив фінішувати, власне, біля самого джерела зі смачною водою. Проте, із усіма завданнями квесту хлопці та дівчата справилися на відмінно. Перемогла, як завжди, дружба, хоча команда хлопців і відірвалася від дівчат всього на 1, 5 бали. Після квесту знову порушилися – зіграли в цікаву екогру з літерами.

Зоряна ЛИПЧАК,
провідний фахівець відділу
екологічної освітньо-виховної роботи КБЗ.

Многая, благая літ...

У вересні-жовтні цього року ювілейні роковини від дня народження урочисто святкують працівники Карпатського біосферного заповідника:

Василь Іванович ГЕНДИЧ, інспектор з охорони природозаповідного фонду Широколузанського ПНДВ (65 р. – 1.09);

Василь Васильович ЦУПЕРЯК, інспектор з охорони природозаповідного фонду Кевелівського ПНДВ (55 р. – 2.09);

Іван Іванович ОЛЕФІР, інспектор з охорони природозаповідного фонду Кісвнянського ПНДВ (50 р. – 3.10);

Василь Васильович РЕГУШ, провідний інженер відділу НДР та МС (60 р. – 5.10).

У цей дорогий для серця день
Бажаєм квітів і пісень!

Від друзів – щирих привітань,

Від зірок – здійснення бажань!

Від сонця – світла і тепла,

Щоб доля щедрою була!

І не спинити часу лік,

Нехай щастить весь довгий вік!

Адміністрація заповідника.

У ЗАПОВІДНИКУ ПРАЦЮВАВ ФОТОГРАФ ІЗ КАНАДИ

● ВІЗИТИ ІНОЗЕМЦІВ

З 29 липня до 4 серпня на території Карпатського біосферного заповідника працював професійний фотограф, спеціаліст з екотуризму та відпочинку на відкритому повітрі Брендон Гартвіг.

Він уже має досвід співпраці з Україною. Брендон був у Києві із серпня 2018 до січня 2019 року для стажування з ПРООН у створенні природоохоронного портфоліо. Тепер канадієць працює над фотопроєктом «Дика Україна».

У липні він мав зустріч з адміністрацією та колективом Карпатського біосферного заповідника для обговорення плану роботи та територій, які потрібно відвідати. Два дні із працівниками заповідника Брендон Гартвіг провів на Угольському масиві. Відвідав першу сертифіковану та найбільшу за площею територію Європейського Товариства Дикої Природи, а також складову частину об'єкта Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО – Малу та Велику Уголю. Також завітав на територію Чорногірського масиву. Зробив світліни фотограф і у

«Центрі Європи», на демонстраційному форелевому господарстві та на новоствореному маршруті Трибушанського ПНДВ «До водоспаду Лихий». В останній день оглянули територію навколо центральної садиби КБЗ і Музей екології гір та історії природокористування в Українських Карпатах.

Планує Брендон Гартвіг відвідати ще НПП «Синевир», Природний заповідник Горгани, Карпатський НПП, Міжріччинський Регіональний Ландшафтний Парк і НПП «Зачарований Край».

Зроблені світліни значно розширюють галерею КБЗ та ввійдуть до Спеціального випуску журналу EWS «Дика Україна». Крім того, фотографії, зроблені в Україні, розповсюдять у Канаді, де проживає велика кількість української діаспори.

(Вл.Інф.).

ВІДПОЧИНОК НА РАХІВЩИНІ: ДЕМОНСТРАЦІЙНЕ ФОРЕЛЕВЕ ГОСПОДАРСТВО ● ПРО ПНД ВІДДІЛЕННЯ КБЗ

Неймовірна природа, найвищі вершини, свіже карпатське повітря, гірські джерела та річки – це все приваблює туристів на Рахівщині. Втім, є унікальні місця, які потрібно відвідати й приїжджим, і місцевим. Одним із таких рекреаційних куточків є демонстраційне форелеве господарство Карпатського біосферного заповідника, що розташоване в межах Трибушанського природоохоронного науково-дослідного відділення в урочищі Ліщинка села Ділового.

З історії КБЗ, у 1997 році заповідник отримав ці землі від Костилівського лісництва Великобичківського держлісгоспу разом із форелевим господарством, що на той час не працювало. Поступово це місце вдалося відновити, незважаючи на нестачу коштів і відсутність фахівців та необхідних засобів. Нині це одне із найкращих відпочинкових локацій. На території розміщено дев'ять басейнів для нагулу риби та інкубатор. У рибнику працівники утримують форель струмкову, райдужну та гольця. Струмкову форель розводять для зариблення гірських річок і потічків, щоби підтримувати природні популяції.

Дорогою до форелевого господарства встановлені столи та лавки для перепочинку. На самій території є декілька альтанок різних розмірів та мангали. Також гойдалка для дітей і дорослих. Звідси починається маршрут до водоспаду «Лихий», протяжністю три кілометри, висота якого приблизно 20 метрів. Шлях до нього промаркований і дорогою є місця для відпочинку.

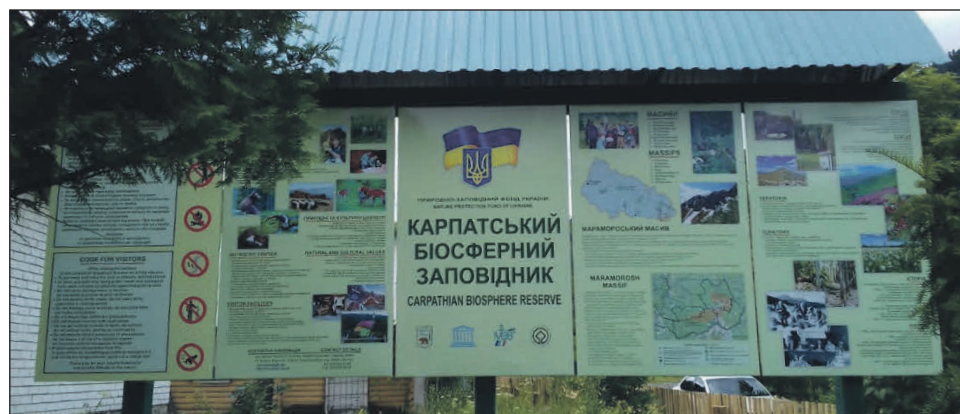
За даними Карпатського біосферного заповідника, минулого року цей рекреаційний пункт відвідало понад п'ять тис. людей. Тут відвідувачі ма-

ють змогу дізнатися про способи розведення форелі струмкової й райдужної та гольця. Завжди для туристів відкритий інформаційний центр «Карпатська форель», експозиції якого присвячені водним екосистемам та їхнім мешканцям. На території є можливість придбати рибу та приготувати відразу на місці. Також біля басейнів живуть самці козулі, яких можна годувати просто з рук і зробити фотографії.

Такі місця є унікальні й потребують постійного догляду. Крім цього, туристи повинні пам'ятати про елементарні правила поведінки, які є дуже важливими для збереження природи нашого краю.

Олександра БУДЛЯНСЬКА.

● ФОТОІНФОРМАЦІЯ

Одне з найголовніших обов'язків ПНД відділень – це рекреаційне облаштування території.

Нещодавно у Мараморському природоохоронному науково-дослідному відділенні Карпатського біосферного заповідника провели ремонтні роботи.

Так, працівники Мараморського ПНДВ в урочищі Головач відремонтували міст. Також облаштували нові місця для відпочинку: поставили столи із лавками і альтанку. Та облагородили гірське джерело питної води. Усе для комфортного перебування відвідувачів!

Роман КОЛАЧУК,
начальник Мараморського ПНДВ.

Вісник

ЖИТТИ У ЗАКР. МОНЕТІ З ПРИРОДОЮ!

КАРПАТСЬКОГО БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА
РЕГІОНАЛЬНА ЕКОЛОГІЧНА ГАЗЕТА

Контактні телефони: (03132) 2-21-93, 2-29-14.

Електронна пошта: cbr-rakhiv@ukr.net

<http://cbr.nature.org.ua>

Засновник і видавець:

Карпатський біосферний заповідник.

АДРЕСА РЕДАКЦІЇ:
вул. Красне Плесо, 77,
а/с 8, м. Рахів, 90600,
Закарпатська обл.

РЕДКОЛЕГІЯ:

Федір Гамор (шеф-редактор),
Андріана Леле,
Микола Рибак,
Юрій Беркела,
Богдана Москалюк,
Ярослав Довганич,
Вікторія Бундзяк,
Олег Борик,
Олександра Будлянська (верстка).

Відповідальність за достовірність фактів несе автор.

Газету віддруковано в ТзОВ «Карпатський акцент»,
вул. Б. Хмельницького, 81б, м. Калуш.

Замовлення №21621

Наклад – 1300 примірників.

Газета виходить раз на два місяці.

Свідоцтво про державну реєстрацію Зт № 401 від 25.01.2006 року